

spidsede etnopolitiske situation, er med, og de analyseres med sans for de senere politiske udviklinger. Der ligger naturligvis et problem i, at bogen mangler den seneste udvikling (strømmen af selvstændighedserklæringer i 1990, problemerne vedrørende den nye unionstraktat, disciplineringsiltagene omkring årsskiftet 1990/91 osv.). Det betyder, at selv denne antologi tenderer mod at undervurdere ønsket om selvbestemmelse. Men på den anden side udfylder den et tomrum og skulle kunne finde anvendelse til undervisning samt selvstudier.

Den anden bog, der kort skal omtales, *Nationalitetsproblemerne i Sovjetunionen*, minder i sin idé om den foregående med dens beskrivelser af konkrete etnopolitiske problemstillinger samt religiøse aspekter heraf. Den er lidt mere »forældet« og naturligvis mere summarisk end den første, men har den fordel at være på dansk. Den er skrevet af ansatte på Udenrigsministeriets Østeuropa-kontor og ambassaden i Moskva. Der er gjort mere ud af indføringen i sovjetisk nationalitetspolitik, som fylder over halvdelen af fremstillingen, og hvor statsopbygningen tages op. Endvidere drøftes nationalitetsproblemerne og de væbnede styrker samt de udenrigspolitiske perspektiver. Desværre mangler 1989-tallene i tabelmaterialet til sidst, men ellers er det også en udmærket baggrundsorientering fra SNU.

Mette Skak
Institut for Statskundskab

Jens Thomsen, *Det europæiske monetære samarbejde*, København: Handelshøjskolens Forlag, 1990, 225 s.

Jens Thomsen, der er departementschef i Økonomiministeriet, har med denne bog ajourført og udvidet sin bog fra 1983, *EMS – det europæiske monetære system*, hvis anden udgave udkom i 1986.

Som i den tidligere bog er det europæiske monetære system det centrale emne. I de første kapitler beskrives udviklingen op til EMS' iværksættelse i 1979. I bogens centrale del redegøres der for dette valutasystems ret komplicerede opbygning. ECU'ens rolle, centralkurser, bilaterale pariteter, udsvingsmarginer, divergensindikatoren, kreditarrangementerne beskrives indgående. Derudover kommer forfatteren ind på relationerne mellem EMS og andre valutaer, forholdet til den fælles landbrugspolitik og til den bredere samordning af den økonomiske politik inden for EF. Den vigtigste udvidelse i forhold til den tidligere bog er et afsnit om Delors-rapporten fra april 1989 om den trinvis etablering af en økonomisk og monetær union (ØMU) i EF. Dette afsnit er i øvrigt en stort set uændret udgave af et kapitel i Økonomiministeriets betænkning *Økonomisk og monetær union* fra november 1989, der er blevet udarbejdet af et udvalg under Jens Thomssens formandskab.

Fremstillingen er velstruktureret, og til trods for emnets kompleksitet er sproget klart og lettilgængeligt. Tabeller og figurer er anvendt i udstrakt grad ved redegørelsen af udviklingen inden for EMS. Bilagsafsnittene indeholder en nyttig

spidsede etnopolitiske situation, er med, og de analyseres med sans for de senere politiske udviklinger. Der ligger naturligvis et problem i, at bogen mangler den seneste udvikling (strømmen af selvstændighedserklæringer i 1990, problemerne vedrørende den nye unionstraktat, disciplineringsiltagene omkring årsskiftet 1990/91 osv.). Det betyder, at selv denne antologi tenderer mod at undervurdere ønsket om selvbestemmelse. Men på den anden side udfylder den et tomrum og skulle kunne finde anvendelse til undervisning samt selvstudier.

Den anden bog, der kort skal omtales, *Nationalitetsproblemerne i Sovjetunionen*, minder i sin idé om den foregående med dens beskrivelser af konkrete etnopolitiske problemstillinger samt religiøse aspekter heraf. Den er lidt mere »forældet« og naturligvis mere summarisk end den første, men har den fordel at være på dansk. Den er skrevet af ansatte på Udenrigsministeriets Østeuropa-kontor og ambassaden i Moskva. Der er gjort mere ud af indføringen i sovjetisk nationalitetspolitik, som fylder over halvdelen af fremstillingen, og hvor statsopbygningen tages op. Endvidere drøftes nationalitetsproblemerne og de væbnede styrker samt de udenrigspolitiske perspektiver. Desværre mangler 1989-tallene i tabelmaterialet til sidst, men ellers er det også en udmærket baggrundsorientering fra SNU.

Mette Skak
Institut for Statskundskab

Jens Thomsen, *Det europæiske monetære samarbejde*, København: Handelshøjskolens Forlag, 1990, 225 s.

Jens Thomsen, der er departementschef i Økonomiministeriet, har med denne bog ajourført og udvidet sin bog fra 1983, *EMS – det europæiske monetære system*, hvis anden udgave udkom i 1986.

Som i den tidligere bog er det europæiske monetære system det centrale emne. I de første kapitler beskrives udviklingen op til EMS' iværksættelse i 1979. I bogens centrale del redegøres der for dette valutasystems ret komplicerede opbygning. ECU'ens rolle, centralkurser, bilaterale pariteter, udsvingsmarginer, divergensindikatoren, kreditarrangementerne beskrives indgående. Derudover kommer forfatteren ind på relationerne mellem EMS og andre valutaer, forholdet til den fælles landbrugspolitik og til den bredere samordning af den økonomiske politik inden for EF. Den vigtigste udvidelse i forhold til den tidligere bog er et afsnit om Delors-rapporten fra april 1989 om den trinvis etablering af en økonomisk og monetær union (ØMU) i EF. Dette afsnit er i øvrigt en stort set uændret udgave af et kapitel i Økonomiministeriets betænkning *Økonomisk og monetær union* fra november 1989, der er blevet udarbejdet af et udvalg under Jens Thomssens formandskab.

Fremstillingen er velstruktureret, og til trods for emnets kompleksitet er sproget klart og lettilgængeligt. Tabeller og figurer er anvendt i udstrakt grad ved redegørelsen af udviklingen inden for EMS. Bilagsafsnittene indeholder en nyttig

kronologi over hovedbegivenhederne i det europæiske monetære samarbejde mellem 1972 og begyndelsen af 1990, samt en gengivelse af de aftaler mellem regeringer og centralbanker, der ligger til grund for EMS. Af særlig stor værdi er den omfattende litteraturliste om EMS og ØMU, der vil kunne tjene som grundlag for dyberegående studier af emnet.

Jens Thomsen undlader at drøfte teoretiske problemstillinger i forbindelse med det europæiske monetære samarbejde. Men på baggrund af et godt kendskab til den omfangsrige litteratur om monetær integration henviser han på de rette steder i bogen den interesserede læser til de mere teoretisk orienterede værker. En anden begrænsning ved bogen er, at den ikke behandler de politiske aspekter af det europæiske valutasamarbejde.

Bogen er velegnet til undervisningsbrug i empirisk orienterede kurser om valutaforhold ved universiteter og handelshøjskoler. Den henvender sig også til medarbejdere i den finansielle sektor, der opererer i valutamarkedet, og som vil vide, hvordan EMS fungerer som ramme for valutakursernes bevægelser. Desuden kan bogen anbefales til enhver, som ønsker at være velorienteret om det økonomiske samarbejde i EF.

Hans Berend Feddersen
EF-kommissionen